

**ZELF
REGELEN**

PATRICK LAMMERS

**OF OVER-
REGULEREN**

COR BROCKHOVEN

PATRICK LAMMERS

CEO

Essent

COR BROCKHOVEN

Directeur Public Affairs & Communicatie

Enexis Groep

Precies tussen de hoofdkantoren van netbeheerder Enexis en energieleverancier Essent ligt een brug. De paleisbrug, die in Den Bosch beide kanten van het spoor verbindt, is zowel voor Patrick Lammers, de CEO van Essent, als voor Cor Brockhoven, directeur Public Affairs & Communicatie van Enexis Groep precies vier minuten wandelen van het werk.

Schitterend symbolisch natuurlijk, zo'n verbinding tussen de beide bedrijven. Daarom zijn de twee heren nu hier, in de waterkou, en lopen ze heen en weer in opdracht van de fotograaf. 'Ik denk dat het Essent-kantoor wél op de foto staat', zegt Cor tegen Patrick. 'Maar dat van Enexis niet.'

Patrick: 'Maar we hebben geen logo hangen aan deze kant van het gebouw. Dat is net weer weggehaald. En dan hebben we ook nog ergens lichtbakken staan met het logo dáárvoor.'

Zo snel gaat het op de energiemarkt, zegt Lammers, terwijl hij later in een kantoor van Enexis Groep opwarmt met een kop koffie. Alles is in beweging. In 2009 werd netbeheerder Enexis afgesplitst van Essent. 'Oude familieleden', zo typeert Patrick de relatie tussen de twee bedrijven. Cor knikt. 'Na de splitsing moesten we allebei opnieuw onze positie bepalen. Maar de laatste twee, drie jaar zien we dat de energietransitie zoveel vaart krijgt dat het steeds weer nieuwe vraagstukken oproept. En er is geen blauwdruk. Het betekent dat we het met elkáár moeten uitvinden.'

Patrick en Cor zijn bij elkaar om te praten over de wet- en regelgeving rondom de energietransitie. Helpt dat de beide bedrijven om de transitie te versnellen? Valt er aan te voldoen?

“HOE HOUD JE DRAAGVLAK? HOE BLIJFT DE BURGER BETROKKEN?”

Cor Brockhoven

Hoe kunnen Essent en Enexis Groep elkaar helpen? Allereerst wil Cor dit kwijt: 'Wat er nu geregeld is binnen de wet- en regelgeving, is in principe prima. Wij zijn tevreden.'

Patrick: 'Wetten kijken altijd achteruit.'

Cor: 'Inderdaad. Dus je kunt wel overal regels voor willen maken, maar voor ons is het wel duidelijk dat we het in dit geval stap voor stap moeten zien uit te vinden. Ik weet zeker dat we nog

tegen talloze onvoorziene dingen aan gaan lopen. Die moet je uiteindelijk in regelgeving vastleggen.'

De onvoorspelbaarheid is een van de dingen waar zowel Essent als Enexis Groep bij de energietransitie onvermijdelijk tegenaan gaan lopen. Een voorbeeld, zegt Cor. Een paar jaar geleden was hij in het provinciehuis in Groningen, toen daar de mogelijkheden voor zonneparken werd besproken. Er was aardig wat belangstelling, maar het was nog onduidelijk hoeveel ondernemers zouden instappen. Maar toen hij afgelopen november een lijst met echt geïnteresseerden onder ogen kreeg werd pas duidelijk hoeveel belangstelling er daadwerkelijk was – en hoeveel zonneparken er waarschijnlijk met het energienet moeten worden verbonden.

'In korte tijd was opeens de volle omvang duidelijk. En daar zijn we wel even van geschrokken: ik denk dat wel honderd partijen zich hebben ingeschreven. Nu gaan die vast niet allemaal door, maar we moesten heel snel met Tennet gaan overleggen. En dan hebben we het nog niet over het personeel dat nodig is om die parken aan te kunnen sluiten. Had je dat niet zien aankomen, vroeg iemand me. Nee. Deze omvang niet.'

Patrick: 'Als je, om jouw woorden te gebruiken, binnen korte tijd verrast kunt worden, en elke vijf jaar eigenlijk een nieuwe werkelijkheid te pakken hebt, hoe kun je dan als netbeheerder miljarden investeren in iets wat er tientallen jaren moet liggen? Moet je dan niet zeggen: ik kijk vijf jaar vooruit en ageer daarop?'

Cor: 'Stel dat we na die bijeenkomst in het provinciehuis hadden kunnen inschatten dat er zoveel zonneparken zouden worden aangelegd, en zo ongeveer waar. Dan hadden we nóg geen aansluitingen kunnen garanderen. Omdat er nog weinig definitief was. Dan mag je nog niet gaan investeren: we werken immers met publiek geld. Dat is ons binnen de wet- en regelgeving niet toegestaan.'

Patrick: 'Maar je hebt dus wel een meer agile beleid nodig. De regelgeving moet dus aangepast worden. Anders kun je de energietransitie niet bijhouden.' Iets waar beide bedrijven zich mee bezig houden is de betaalbaarheid van de energietransitie, zegt Cor. 'We willen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.'

Patrick: 'Eens. De energierekening gaat omhoog. In 2018 was hij al acht procent van het netto besteedbaar inkomen van Jan Modaal. Dat betekent dat de doorsnee Nederlander een maandsalaris of het vakantiegeld kwijt is aan energie. Als dat verder omhoog gaat, is de lol er wel een beetje vanaf.'

Cor: 'Hoe houd je dan het draagvlak? Hoe houd je de burger betrokken?'

Patrick: 'Wij zeggen: laat de burger meedoen. Laat die participeren, in windmolenparken bijvoorbeeld. Zoek geen oplossingen in grote collectieve systemen voor de komende dertig jaar, maar zoek naar decentrale oplossingen.'

Cor: 'Daar ben ik het volledig mee eens. Een collega van mij zit in een corporatie met twee windmolens in Nederweert. Dat werkt. Het moet ook laagdrempelig gemaakt worden om in te stappen.'

Patrick: 'Dat je geen doctorandus hoeft te zijn. Dat iedereen mee kan doen op lokaal niveau.'

Cor: 'Laatst hoorde ik over een plan om in landelijk gebied veertig windmolens neer te zetten, via een klassiek investeringsmodel. Dat werkt niet, hè? Dan negeer je de maatschappelijke context waarin je moet werken.'

Patrick: 'Mensen willen tegenwoordig keuze, ze willen invloed. Wij hebben vier molens langs de A67, verdeeld over twee gemeentes. Het duurde vijftien jaar voordat ze er stonden. Vijftien jaar! Mag het? Kan het?'

Cor: 'Inspraakprocedures.'

Patrick: 'We bouwen die dingen in acht maanden. Het zou handig zijn als de wet- en regelgeving de burgers meer zou laten participeren en het traject vooraf sneller zou laten gaan. Drie weken per stap in plaats van vijf maanden bijvoorbeeld.'

Cor: 'We zitten veel te wachten op elkaar. Zoveel mensen en partijen hebben belangen.'

Patrick: 'Nederland is eigenlijk een grote tandwielkast. Elk radartje drijft weer een ander aan. Kijk, we weten helemaal niet hoe de wereld eruit ziet in vijftien jaar. Wellicht is er tegen die tijd een andere energiedrager waardoor de geplande windmolens niet meer nodig zijn. De technologie gaat steeds sneller. En de wet- en regelgeving gaat steeds langzamer, lijkt het, ook door de fragmentatie in de politiek.'

Cor: 'Nog een ding: ik zou er ook voor willen pleiten om voorbij de landgrenzen te kijken als het om wet- en regelgeving gaat. Het is eigenlijk heel vreemd dat we in Nederland alleen naar Nederland kijken. Als je met deskundigen praat, dan zeggen die dat de toekomst van de energienetwerken echt een West-Europese aangelegenheid is. Het Europese grid, daar zijn helemaal geen gesprekken over in Nederland. Nul. Terwijl er zo veel grensgebied is. Wat een eilanddenken!'

Patrick: 'Maar dat is wel menselijk. De materie is al zo complex – als we het binnen Nederland houden, is het overzichtelijker. Maar dan zou ik zeggen: kijk niet met

“MENSEN WILLEN TEGENWOORDIG KEUZE, ZE WILLEN INVLOED.”

Patrick Lammers

angst en beven naar 2030, maar probeer dan de energietransitie als Nederland juist tien jaar te accelereren. Zodat je grote stappen kunt maken en tijd wint.

Als we gewoon geen CO₂-uitstoot meer willen hebben, wat is de vervangende energiedrager voor aardgas? Hoe snel kunnen we die hebben? Wat moeten we daarvoor doen? Ik zie wel iets in een soort deltaplan voor energie – een aantal grote beslissingen nemen en die in de wet vastleggen. Dan maak je er voor Nederland ook een concurrentievoordeel van, ten opzichte van de rest van de wereld.'